

चांदोबा

जानेवारी १९८७

गोळ्या-टॉफींचा राजा
लोण्याच्या स्वादाला देई वेगळीच मजा !

Perry's

ट्राय-मी

ट्राय-मी लोण्याची स्वादलित चव
अमलमयी नवीन, नम्र
होई. त्यास खाऊनोला मृदु
कटाकचे वर हवीच हवी ते रॉबि
पॅरीसची स्वादमय पानिका
हॅरीफ्लस • ट्राय-मी • चॉकलेट
इक्विर्न • कोर्रोसट पेव • वॉकलॉव
• कोकोरुट क्रीम • ब्लॉकमॉयस
• गोल्डन बॉन बॉन

Perry's

चांदोबा

संस्थापक : 'बकनाबी'
संचालक : नागिरेही

जीवन जपण्यासाठी मनुष्याला कोणता ना कोणता तरी
बयवसाय कामधंदा करण्याची आवश्यकता असते परंतु
सद्दीनाच तसा उबोगंधदा करणे लागू पडतो खरे नाही.
जो ज्या काही कामकाजात निपुणता प्राप्त करीत
नाही. त्याला त्या काही कामात सफलता प्राप्त
होत नाही. "स्वार्थ" हि गोष्ट बाबून आपल्याला
त्याचा बोव होईल.

अमर पाणी

कराबिब शरीरस्थ नेत्रवोरिह पकणी ।

अविचार्ये विपं कुर्णह, तस्मिन्नं प्रियमुच्यते ॥

[शरीरपरे रक्षण करण्यास जमी हाताची भवत होते.
तसेच जोळ्याचे रक्षण पाण्या करताना त्याच क्षणात
संकटकाळी आपण हाथितल्या शिपायच मितवंडळी आपल्या
मक्तीला धावून येतात.]

वर्ष : ३६ जानेवारी १९८७ अंक : ७
एक मत : २५० : : वार्षिक वांचो : ३०००

चोलराजा - विष्णुदास

कांचीपुरात चोलराजा विष्णूचा परममक होता. एका पर्बेगीच्या दिवशी पुजेचा निवाला त्याच्या येण्यापूर्वीच एका विष्णूदास नावाच्या निर्जन भक्ताने विष्णूच्या अंगाच्याबाबत तुळशीच्या माळा घालून विष्णूला अलंकृत केले. ते पाहून राजाचा अतिशय सत्ताप आला की, आजच्या शुभ दिवशी विष्णू भगवान असा तऱ्हेने खजविना बावा ह्यानंतर त्याने सर्व रत्न वर्णकार विष्णूला बाळसे व पानघर्म करून घाटामारात विष्णूची पुजा केली.

त्या बरिच विष्णूदासाने वेगळी विष्णूची प्रतिष्ठापना केली. आणि मासुकी लागून जे काही मिळेल त्याचा वैभवा दाखवून त्याची यतीपावे पुजासर्चा केली. तो एकदा भगोच पुजा बंगवून ध्यान करीत असतांना कोणीतरी व्यक्ति तेथे येऊन देवाचा प्रभाव बोकून घेत होती. त्याने कितकिते करून पाहिले. तेव्हा तेथे एक बरिच मापूस प्रसाद घेत होता. त्याने गृहोत्थाच पकडले जाऊ ह्या चितीने तो मापूस प्रसाद ने घेता पळून जाऊ लागला. परंतु विष्णूदासनी तो प्रसाद ह्यातच घेण्या व पाठोपाठ जाऊ लागले. तो बरीच मापूस घाबून बसला व नेष्ट झाला विष्णूदासना त्या भाषणाची किंवा काली त्यांनी त्याच्या तोंडावर पाणी शिंपडले व यांचे पाणी फाजले. दुसऱ्या क्षणी तेथे विष्णू धबबान प्रत्यक्ष झाले आणि अत्यंत प्रेमान जालिगून म्हणून त्याचा स्वतः बघे घाबरावून बसले.

हि गोष्ट समजताच चोलराज चिंतामग्न झाला. विष्णूदासासारखा गरीब माणूस सुद्धा देवामध्ये लीन झाला. नंतर तो बैरागी राजा. तेव्हा विष्णू स्वतः प्रत्यक्ष होऊन म्हणाले—“राजा, तू आणि हा विष्णूदास दोघे माझे परममक वाटतात. तुम्ही दोघांनी यथाशक्ति माझी आराधना केली वाहात. परंतु तुम्हा यनांत घोडासा बहुकार भरलेला तो दूर करण्यासाठी मी हे केले.” असे म्हणून विष्णूदे राजासा माझिनाद चित्त.

विवाहांची भट

संतागिरी राज्याचा राजा बंदकांत अविवाहित तरुण होता. एकादा तो सकाळीच वनविहारासाठी बाहेर पडला. तेथे एका सरोवरांत बघेवून स्नान करून बाहेर पडला. तो त्याला भिल्लांच्या दस्तोकेचे जात असलेली मुंढर मोहक एक तरुणी दिसली. तिच्या चेहऱ्यावरील निरागस नाव आणि तिचे रूप लाबण्यावर तो मोहित झाला.

त्यावेळी तो तसाच आपल्या राजबाड्यांत परत आला. परंतु तो भिल्लकन्या त्याच्या मनांतून जाईना. त्याला सतत तिचे रूप लाबण्या दिसू लागले त्याला तिच्याशी लग्न करण्याची इच्छा उत्पन्न झाली. पण त्याच्या मनांत बारवार एक विचार शस्त करू लागला कि मी एका देशाचा राजा मग त्या भिल्लाच्या मुलीशी कसा लग्न करू शकत ? हे कसे शक्य होईल ?

राजाला बघेवून झालेला पाहून घेनी देवबर्माने त्याला विचारले—“आपण कोणत्या विषयावर एवढा गहन विचार करीत आहात ? आपल्या चित्तेचे कारण सांगू शकाक काय ?”

राजाने सर्वांत काहीही न ठेवतां खरळ त्या भिल्लाच्या मुलीची गोष्ट त्याला सांगून टाकली. म्हणाला—“तिच्याशी लग्न करण्याची तीव इच्छा मला सतावीत आहे. पण एका राजाचें एका भिल्लाच्या मुलीशी लग्न कसे शक्य होईल, याचा मी विचार करीत आहे.” आपल्याला ह्यावर काही तोडगा काढता येईल का ?

क्षणभर विचार करून बघी म्हणाला—“तो तुमच्या भुगटांतील हिरा अशोबन हा मातीतच पडलेला होता ना ? तो ह्या भुगटावर आल्याने त्याचे महत्त्व किती वाढलें आहे. तसेच तुमच्या मनांत त्या

अलकन्ये विषयीचा न्याय अन्याय उचित अनुचित वेगळे वाटल्याचे काही कारण नाही. एक वर्षभर मुद्दों शिवा राजकुळातील तथा राजवाड्यातील रीति रिवाज संस्कार शिकवून तयार करा, आणि मग तिच्याशी लग्न करा. ह्यामुळे जनतेपुढे एक आदर्श ही ठेवला जाईल. उद्याच मी मितळ वस्तीत जाऊन त्या मुलीचा शोध घेतो." व ती कोण ह्याची चौकशी करतो.

"नको! नको! मीच जातो. मी त्या मुलीला पाहिले आहे. मग दिने नको कां मला पहायला?" राजा उत्साहित होऊन म्हणाला.

दुसऱ्या दिवशी राजा स्वतः गेला. तेव्हा त्याला समजले कि, ती मुलगी मितळ

मरदाराची एकुलती एक कन्या आहे. तिचे नांव चंपकवल्ली आहे. ती त्याची अर्धवत लाकडी माहे.

राजाला आपल्या वस्तीत आलेला पाहून त्या मितळ सरदाराने त्याचे अस्कार केला आणि मोठ्या आदराने त्याचा आतिथ्य सत्कार करून म्हणाला—"आज आमचा मात्याचा दिवस. आपली पायबूट आमच्या वस्तीत पडली. महाराज मी आपली काय सेवा करू?"

ह्यामाह ज्या अमलेच्या चंपकवल्ली-कडे इधारा करून राजा म्हणाला—"जर त्या मुलीला पसंत असेल तर मी तिच्याशी लग्न करू इच्छितो." राजाचे बोलणे ऐकताच चंपकवल्ली घरात गेली तिच्या

पाठीपाठ मितळ सरदारही आत गेला. घरातील बाकी लोकांचा विचार घेऊन बाहेर येऊन तो म्हणाला—"महाराज, असा अशारी. हे करत होऊ शकत नाही आणि यदाकदाचित शालेय तर चंपकवल्ली आपल्याबरोबर राजवाड्यात येऊ राहू शकणार नाही. ती इथच राहूंक. कारण अशोच आमच्या मितळ जातीत अट आहे. महाराजांनी आमच्यावर कृपा करावी."

"लग्न झाल्यावर मुद्रा नर माझी बायको माझ्या बरोबर राबवावयात येणार नसेल तर त्या लग्न करून घेण्यात तरी काय बर्ष आहे?" असे सांगून राजा परतला.

राजा परतल्यावर मंत्री देवमनि विचारले—"असे जसून देखील आपण तिच्याशी लग्न करू इच्छिता कां?" वंह-कान्ताने होकाराची मान हलवली आणि म्हणाला—"पण त्या व्यतीने काय?" आम्ही ह्यावर काय उपाय काढावा.

मकी धोडावेळ विचार करीत उभा राहिला आणि "मला आशा बसावी" असे म्हणून काटक्यात निघून गेला.

दुसरे दिवशी मंत्री राजाला घेऊन उद्यानांत फिरायलास गेला. तेथे एका रुता मंदपांत राजकुमारीची नेवभूषा करीत बसलेली चंपकवल्ली त्यांच्या दृष्टीस पडली. चंद्रकांतने विस्मयाने संभ्याकडे पाहिले. तो म्हणाला—"काल चारसंवारन शिपायांना

पाठवून हिला बोलवून घेतले. पण हिच्या पित्यानी किंवा कोणोही नांवाकऱ्यांनी त्यांना आडविले नाही. राजाच्या इच्छेवरुद्ध जाणे बरे नाही असे समजून कदाचित ते सर्व गप्प बसतील."

धन्याचे हे काम राजाला मुळीच आवडले नाही. त्याचा फार दुःख झाले. तो म्हणाला— "इच्छेवरुद्ध अबरबस्तीने असली कामे करता कामा नयेत. आज संध्याकाळीच मी स्वतः जाऊन चंपकवल्लीला तिच्या घरी नेऊन पोहोचवतो. तिच्या पित्याची क्षमा मागतो." आपले असे करणे न्यायाला अनुसरून नाही.

म्हटल्याप्रमाणे राजा स्वतः चंपकवल्लीला येऊन झील्ल बसून गेला. राजाला पाहून चंपकवल्लीचा बाप आपल्या सर्व भोता-वळंभासह राजाला सामोरा गेला. मोठ्या आदराने त्याचे स्वागत केले आणि म्हणाला— "मी आपल्या प्रेमाची परीक्षा पाहण्यासाठीच अट बातली होती. कारण खून झाल्यावर ही मुलगी राजाची पट्टराणी

होण्याच्या लायकीची नाही. म्हणून तिला परत पाठवून दिलीत तर संकटच नाही का? तस पाहिले तर मुलाची आणि माझी इच्छा असेल तरच मी हिच्याशी कन करू इच्छतो. ह्या अटीनीच आपल्या मनाचा मोठेपणा व सात्विक भाव दिसून आला होता."

भिन्न सरदाराने मोठ्या आनंदाने दोघांच्या लग्नाला समती दिल्याचे पाहून राजाला परमानंद झाला. त्याने प्रमाने आलिखन देऊन आपला हर्ष व्यक्त केला. मोठ्या जोरात त्यांच्या लग्नाची तयारी करण्यात मग्न झाला.

यथा समयी राजोचित वैयवाने दोघाचे लग्न झाले आणि चंपकवल्लीने राजप्रासादात प्रवेश केला. तेथे योग्य गुरूच्या अवळ तिने राजकुटुंबाला आवश्यक असे शिक्षण मिळविले आणि महाराज चंद्रकांत राजाला शोभल अशी त्याची पट्टराणी झाली व दोघे सुखाने राज्य करून लागले. वैवाहिक विनय आनंदाने उपभोगू लागले.

जिवंत भूत

सिद्धपुर गांवाचा जमिनदार रंगराज आपल्या गावातील मध्य वस्तीत स्वतःच्या दुमजली वाठपांत राहात होता. त्याच्या शेजारीच एक जुने पडके घर होते त्यांत शिवनाथ नावाचे एक गरीब कुटुंब राहात असे. त्याच्या घरात बरीच माणसं रहात होती व नेहमी पदळ असे.

आपल्या घराशेजारीच एका गरीब कुटुंबाचे बिऱ्हाड असणे व त्याच्या घरात माणसांचा सतत वावर असल्याचे रंगराजला पसंत नव्हते. म्हणून तो काहीता काही तरी लुसपट काढून त्याच्या चिथावून लावण्याचा प्रयत्न करीत असे.

कधी रंगराज शिवनाथला बोलवून सांगे कि त्याच्या कोंबड्या येऊन आमच्या आडाची नाशधूस करूनात तर बघी तुमच्या घरातील मांढराण्याची पाण आमच्या घरात येते. तर मलांच्या गडबडीने

वाऱ्हांला भास होतो. एक ना दोन. नेहमी अशा तफारी करीत असे. धक्क्या घेत असे.

रंगराजचा हेतू शिवनाथच्या फक्षात आला. पण तो काय करणार? तो मोल-मजूरी करून आपल्या पिढिबाह बसलेल्या वंशीतण राहात होता व त्यात सुख शानत होता.

एक दिवस असेच रंगराजाने शिवनाथाला बोलवून सांगितले कि, त्याची कोंबड्या बंदके आमची बाण उध्वस्त करतात व शिवाय दुमची कुठे दगडा आरडाओरडा आणि गोंवाट करूनात कि कोणांना काहीही करायला सुचत नाही. नां सोप नां पुजा शांतता पाठ. शेंबटी बोटे मोडून म्हणाला— "तुझे सोपटे फळून लाक झाल्याशिवाय तू काही येथून हालणार नाहीस." आता जीव त्याची काहीतरी सुक्ती करतो.

घर जाळण्याचे शब्द ऐकल्यावरोंवर शिवनाथला वाईट वाटले. तो पाहिल्या कारण तो गावाचा जमिनदार ठरला असोय आल्यावरोंवर घर जाळायला तो कमी कर-पार नाही आणि त्याला अजूनगार तरी कोण? त्यापेक्षा आपण गांव सोडून गेलोले बरे.

असा विचार करून त्याने आपले घर विकायचे ठरवले व त्यासंबंधी विचारले रंगराजलाच शिवनाथने विचारून आपले घर अगदी थोड्या किमतीत विकून टाकले आणि तो गाव सोडून मुळाबाळांसह व थोड्या सामानमुमानासह दुसऱ्या गावी निघून गेला.

काही वर्षांनी रंगराजला त्या खेड्यात राहण्याचा काळा आला. त्याची मुलेही मोठी झाली होती. त्यांच्या शिक्षणासाठी मुद्दा त्याला महत्त्व जाऊन रहावे असे वाटू लागले. त्याप्रमाणे त्याने एका शहरात एक घर विकत घेतले व तेथे सर्वांना घेऊन सामानसुमाना सह राहण्यासाठी गेला.

त्या दिवशी तो आपल्या घरात गेला त्याच दिवशी त्याच्या शेजारच्या घरातून एकाएकी गडबड सुरू झाली. एकाएकी कशाचा आरडाओरडा आहे हे पाहण्यासाठी रंगराज तेथे गेला. तोथून तेथे खूप गर्दी जमली होती. रंगराजाने एकाला जवळ बोलावून कसला गोष्ट आहे म्हणून त्याला विचारले.

तो म्हणाला-“आहो! काही दिवसा-पूर्वीच ह्या मालकाने बऱ्याच किमतीला हे घर विकत घेतले. परंतु एक दिवस मुद्दा तो घरात घुसले राहू शकला नाही. त्या घरात एक भूत धुनून बसले आहे. ते ह्यांना कार वास घेताय.

त्याला बालविष्णूसाठी त्या मालकानी पुष्कळ प्रयत्न करून पाहिले. मंत्रांचे केले, जादू टोणे केले. गव्हारे झाले, पण काही उपयोग झाला नाही. शेवटी त्याने केळी-तून एक मांजिक आणला आहे. त्याच्या उपचाराचा हा शांत सोपाट चालू आहे.

काय मंत्रांचे चालले आहेत? हे पाहण्यासाठी रंगराज त्या घरात शिरला. मंत्र-तंत्रांची मांडणी करणाऱ्या वरतां मांजिक मालकाला म्हणाला-“काय हांगू, तुम्हाला विष्णूचलराव, तुमच्या घरात जबरदस्त भूतांनी वस्ती केली आहे.

तुम्ही वेळेवरच मला बोलावलेत. आता मुळीच काळजी करू नका माझी मंत्र पुजा संपतां संपताच ते भूत ह्या गावाची वेस ओलावून पळून जाईल.”

विष्णूचलराव जणू आपल्याशीच पण लोकांना संबोधून म्हणाला-“माझे दुर्दैव म्हणायचे. मी ते शेजारचे घर ध्यायला पाहिजे होते. पण आता काय उपयोग. ते घर रंगराज गावाच्या एका मोठ्या श्रीमंत जमीनदाराचे भातूर किमंत देऊन ते निरुत घेतले आहे. पाहू या. आता हा शेवटचाच प्रयत्न.

एवढ्याने ते भूत हे घर सोडून गेले नाही तर नशीबावर हुबाला ठेऊन मी हे घर सोडून दुसरीकडे कोठे तरी निघून जाईन.”

विष्णूचलरावाच्या सोडून रंगराजाने गांव येतांच घरातील श्रुताने एक मोठा हुंकार भरला. जमलेले सर्व लोक एक दुसऱ्याकडे परभरत पाहून पाहू लागले. तेवढ्यांत भूत गेलू लागले. त्याने विचारले-

जोशिया

“रंगराज म्हणजे तो सिद्धपुर गांवचा जमीनदार तर नाही? त्यानेच घेतले आहे का शेजारचे घर?”

सर्व लोक धावलेले पाहून मांजिकाने विष्णूचलरावाकडे आपल्याने प्रश्नार्थ मंडने पाहिले.

विष्णूचलराव मांजिकाला म्हणाला-“होय. ते शेजारचे घर सिद्धपुरच्या जमीन-दाराचे-रंगराजनेच-विकत घेतले आहे.”

“तर नव की हे घरच काय पण हा गांवच सोडून जातो.” भूत हुतबुद होऊन म्हणाले.

मांजिक मोठ्या गर्दीने आपली भिशी पिटून म्हणाला-“पाहिजेत! मी अजून

संज म्हणायला सुरवात सुद्धा केली नाही. लोच भुलाने पळून जाण्याचा विचारही करून टाकला."

भूत अद्वाहास करून म्हणाले—"तुम्हाला संवत्त्राच्या भितीने नाही मी येथून निघून जात. खरो गोष्ट अशी आहे. एक माझे नाव शिवनाथ. मी रंगराजच्या सिद्धपुरातच त्याच्या वैजाराला राहात होतो. तेव्हा त्याने मला इतका त्रास दिला कि, त्याला कटाखून जेतापून मी माझे पडके खोपटे सुद्धा विकून टाकून ते गांव सोडून निघून गेलो, पण माझ्या सर्व कुटुंबाची वाताहत झाली. शेवटी अखेर नरक यातना भोगून मरण पावलो." "अरे! शेजाऱ्यांना नाहक त्रास देणारी माणसेच भूतापेक्षा जास्त खतरनाक असतात. रंगराजच्या शेजाराने तुम्हाला लवकरच तो अनुभव येईल."

अणार्घात त्या घरांत एक मोठे चक्रे-वाद्य उठले आणि मांत्रिकांची सर्व पुजा सामुग्री उघडून गेली. मांत्रिक मोठमोठ्याने

मंत्र म्हणू लागला. तेवढ्यात वरच्या खिळवीतून भूत सडनून निघून गेले.

जमलेले लोक रंगराजकडे पाहून आप-सात कुजकुज लागले. त्यावर रंगराज म्हणाला—"भूताच्या बोलण्यातला रंगराज बहुतेक मोच असावा असे वाटते. पण हे भूतही दुष्ट असले पाहिजे. अहो आजकाल माणसांतली तरी सत्यता कुठे शिल्लक राहिली आहे? तीच गोष्ट भुताची म्हणून मला वाटते ह्या भूताच्या बोलण्याकडे लक्ष देण्यांत काही अर्थ नाही."

ह्यावर एकजण म्हणाला—"काय माहीत हे भूत शिवनाथचे आहे का भूतनाथचे? मला वाटते मांत्रिकांची अवहेलना करण्यासाठीच त्याने असे काही म्हटले असणार."

काही लोकांनी हसून डोक्या हलवली. परंतु रंगराज अपमान झाल्याप्रमाणे मान खाली करून निघून गेला.

तेव्हापासून त्याने शेजाऱ्यांशीच नव्हे तर सर्वांशीच सद्‌व्यवहार करून चांगले नांव मिळविले.

अग्नि द्रोप

[७]

[जगाच्या हाती केवळ अवलेण्या तपस्याने चित्ततेजाला बग्नोडीपच्या रहिवाश्यांमधील राजद्रोही कणवर्मा संवधी मुद्धा काही गोष्टी सांगितल्या. अमरपालने चित्रसेनला आश्वासन दिले की, राजद्रोही असलेल्या नाकवर्मांना मदत करणाऱ्या त्या व्याघ्रकर्मापारो व एकांच्या शोषकांना अली लावून मी त्यांचा नायनाट करून टाकेन. पुढे जाचा-]

अमरपालचे बोलणे ऐकून चित्रसेनाने चित्रसेनाने क्षणभर विचार केला व जयाक्षाकडे आपली नजर टाकली. म्हटले-"परंतु ह्या कायां सोबतच कपिल-अमरपालच्या बोलण्यावर त्याचाही पुरवण अधिकार गाजविले उत्तम होईल ना! अमरपालाच्या राजांला कंश करून ती सेनापति नाणवर्मा माझ्या पित्याच्या खबलगिरी नाणि म्हणाला-"मी माझ्या राक्षसा राज्यावर हल्ला कटाचयास गेला आहे. बहुतेक करून ज्ञावेळी कपिलपुरचे रक्षण पाडवतो. जर का हे कार्य सफल झाले तर अमरपालचा मी मोठा सन्मान करीन." ह्यामुळे आपण अचानक कपिलपुरच्या

"बारावा"

किल्ल्यावर हल्ला करून ते हस्तगत करू."

चित्रसेनाचे बोलणे ऐकताच उपाक्षाचा आतंद गगनात मावेनासा झाला. तो जोर-जोरात उड्या मारू लागला व म्हणाला-
"चित्रसेन, हा तर फारच उत्तम उपाय आहे. परंतु आपण फक्त कपिलपुर राज्य हस्तगत करायचाच नाही तर त्याच बरोबर महाराजा वीरसिंहची मुलगी कांतोमती हिला सुद्धा त्यांच्या ताबडीतून सोडवले पाहिजे. तू तर एक तरुण व अविवाहीत आहेस. तुझे राज्यच बाळगणार नाही तर राजकुमारी तुझी पत्नी बनू शकते."

उपाक्षाच्या बोलण्याने चित्रसेन खुशी झाला. कपिलपुरच्या राज्याचे जिवंत रहाणे व त्याचे राज्य आपल्या राज्याशी जोडले जाणे व कपिलपुरच्या राज्याच्या मुलीची विवाह होणे हे सर्व पाहिले तर अन्ध्राम कारक आहे! त्यातून जर का राजकुमारी कांतोमतीने दुसऱ्याच कोणा राजकुमारला मनापासून वरले असले तर काय जाणो? ती राक्षस जातीचा उपाक्ष मानवाप्रती व त्याच्या सांवाजिक जालीरीती विषयी एकदम प्रभाव जाहे.

"उपाक्षा, सध्या आपल्याला फक्त गाव-वांगीला जिंकून घ्यायचाच आहे. यक्षा प्रकारे एका बांगुला तपून बसलेल्या शत्रूचा आपण नायनाट करून टाकू शकतो. त्यानंतर कपिलपुरचा राजा म्हणून पुन्हा आपण त्या राज्यावर वीरसिंहचा राज्याभिषेक करू. परंतु ही सारी कामे सफल करायची झाली तर प्रथम आपल्याला त्या भयंकर पक्षाचा नायनाट केला पाहिजे. नंतर त्या व्याध्वन्यधारीना ठार केले पाहिजे, जो वर्यत ते लोक त्यांच्या राज्याच्या सोपवक आहेत सोपवक आपल्याला कपिलपुर राज्यावर हल्ला करून ते राज्य हस्तगत करता येत नाही. त्याच्या हाती मारले मात्र जाऊ शकते." चित्रसेन समजावणीच्या सुरात म्हणाला.

"महाराज, हि सारी जबाबदारी तुम्ही सांभाळून घ्या. मी पहा चूडकी सरशी त्याचा नायनाट करून टाकतो. तुम्ही फक्त आपल्या सैन्याला पेंकून जंगलात लपून बसा आणि जसा शोपड्या जळू लागतील व ते पक्षी तडफडून मरू लागतील तसा आपण त्याचा फायदा घेऊन कपिलपुरवर हल्ला करू." अमरपालने आपली युक्ति सांगितली.

अमरपालचे बोलणे उपाक्ष व चित्रसेनाला सुडा पडले. त्यानंतर अमरपालच्या मदती साठी दोन राक्षस व चित्रसेनाचे चार सैनिक त्याच्या बरोबर निघाले. बाकीचे सारेजण जंगलात एकदम नाहिले झाले. चित्रसेनने व उपाक्षाने आपापल्या ओकांना तावध रद्दच्यत्वर दशारा केला व दशा-करीता कीफर आपले सैनिक पाठविले.

तेवढ्या वेळात अमरपाल आपल्या साथीदारांसह जंगलाच्या वाटेने मध्याह्ना-पर्यंत कपिलपुरच्या नजीक येऊन पोहोचला. त्याच जंगलात जवळपास शंभर एक पक्षी तरी आपले वास्तव्य करून होते. ते सर्व त्या शोपड्यामधे निवडत बसलेले दिसत होते.

अमरपालने आपल्या साथीदारांना एकत्र बसा केले. व त्यांना पहारा देणारी ती माणसे दाखवित म्हणले-
"सका ह्या ठिकाणाची सारी माहिती आहे. त्यामुळे मी पुढे होऊन त्या सर्वांना मोड बोलून

एकत्र करतो. ती मधी साधून तुम्ही त्यांच्यावर एकदम हल्ला करा व त्यांना ठार मारा. त्यानंतर आपण त्या पक्षाच्या शोपड्यांना आगे लावून त्या सर्वांचा नाश करू."

अमरपालने म्हणणे सवांनी मान्य केले. त्यानंतर तो अमरपाल सवें पाहरेक-राच्या नावाचे ओरडत पुढे गेला. तेव्हा ते सारेजण घडपडत बाहेर आले. आणि पावळून बात अमरपालच्या ओवती कोठाली फारच उभे राहिले. ते कीस एकत्रण होते.

"अरे अमरपाल, तू कसाबसा सुटलास वाटेने? आम्ही आगा सोडली होती की. तू त्या राक्षसाच्या ताबडीत सांपवून उघीच

मरून गेला असतील?" त्यातील एक पहारेकरी म्हणाला.

"अरे, मी मरणाच्या दारद्वार बाहेर पडलो आणि तुम्हा लोकांकडे जीवनिशी पळत आलो. त्या देवाळाच ठाऊक मी किती भक्ते पार करून इथे येऊन पोहोचलो. "हो पण हे सांगा त्या पक्षांची सर्वेक्षण सुरक्षित सोपडोमधे बांधलेले आहेत ना!" अमरपालने उत्सुकतेने विचारले.

"हो, हो, ते सर्व पक्षी जगदी सुरक्षित आहेत आपले महाराज नागवमां जाता धवलगिरीवर आश्रमण करण्यास गेले आहेत त्याक्षणी कपिलपुरने राखणदार आम्हीच आहोत. किल्ल्यात जगदी हातावर

मोठ्या हातकेच लोंक आहेत. परंतु राजकुमारी कांतीमतीला आम्ही पळून जाऊ नये म्हणून तिच्यावर पहारा देण्यासाठी बसलो आहोत. ह्यावेळी ते निचोरेनच्या जंगलातून असलेला किन्ना सुडा हलकत करण्याच्या बिंबारात आहेत. त्यावेळीच ते बहुदा परत इथे येतील" पहारेकरीने उत्साहात घेत सांगितले.

ते ऐकताच अमरपालला हाका आनंद झाला. ती मोठमोठ्याने हसू लागला. हसता हसताच ती बापल्या लपलेल्या सायीदारांना बड्या मारून सांकेतिल खणा करू लागला की तो अभिनय पहारेकऱ्यांच्या लक्षाही आला नाही आणि राक्षस चित्रसेनचे अनुयायी त्या सर्वांवर एकदम हल्ला करून आले. ते पाहून अमरपालने न्यानेतून जमपली तलवार बाहेर काढली व समोर येणाऱ्या शत्रूंच्याची मान सपासप कापून काढली. काही क्षणातच ते निराश्रय पहारेकरी निचारे सर्वजण गतमात्र झाले.

त्यानंतर अमरपाल व रत्नक सैनिक त्यांच्या घरात घुसले व सर्वांनी मजाली हातात घेतल्या व त्या तैलात बुदबुद घेऊन त्या व ते भयंकर पक्षी ज्या राक्षसां मधून बांधून टाकलेले होते त्या जोपड्यांना ते भराभर बागी लावू लागले. ते पक्षी अशा तऱ्हेने तालछपा खेळू लागले. की रक्षा

त्या क्षेत्रामध्ये त्या ओपड्या बडाबट्टे व्हावी त्यांच्याच अंगार करेसळ लागल्या त्या अंगार पडल्याने काही पक्षी मेले काही पक्षी पेटून साळळ्या सह उच उडू लागले परंतु असहाय्यतेने एरत जमिनीवर येऊन कामिल्ले व भक्षण पावले

तो सर्व प्रकार पसून अमरपाल व त्याचे साथीदार आनंदाने जल्लाब करीत उड्या मारू लागले. त्यांच्या आनंदाला पारावार उरला नाही आनंदाने जोरजोरात किनाळ लागले. चित्रकथात डोंगरांच्या पलिकडून रणभरीयांचा निनाद एकू येऊ लागला त्या जावजाच्या रोलाने पहात अमरपाल म्हणाला - "महाराज चित्रसेन आणि

उद्यानाचे सैनिक येत भक्षावेत अथ आपण भी जाळपोळ केली. ती त्यांना बहुता लाहूनच दिसली भक्षावी आता आपल्याला ताबडतोब कपिलपुरावर ताबा मिळवण्यास हसा तुमच्या ऐकी देण निव ना पुढे म अर दाबडतोब जाऊन सांगा की, अमरपाल या जल्लाब कार्य पूर्ण झाले

अमरपालचे ते बोलणे सपते लॉ सपते तोच चार रातस सैनिक आपल्या दगडी गदा उंच उगारीत हाठांवरून उड्या मारून ज्या ठिकाणातून रणभरींचा आवाज येत होता त्या ठिकाणी ते पळू लागले

काही वेळाने चित्रसेन व उद्यान राक्षस मुढा त्या ठिकाणी येऊन पोहोचले. त्यांनी अमरपालने केलेली निवृण हत्या पाहिली व पक्षांच्या ओपड्या जळून बल्मीमूत होऊन अनेक पक्षी बेबिदाळ झालेले पाहिले उद्यानाचा आवाज समजून आला ना आनंदाने उड्या मारू लागल्या व उचललेच त्याला गदागदा हलवित म्हणले- "छान अमरपाल तू खरोखरी वाडवी वार आहेस तू माझ्या जगलातील दुष्ट शत्रूचा नायनाड करून आम्हांला सकांतून मुक्त करेस अथ पुढे कितीही

"अरे अरे, तू तारे आनंदाच्या भरीत गेला आहेस तू हे न पळवित आहेस की जग

वाही मस दा जल ज निवृण अ नरत त्यामुळे तू प्रथम कृपाकरुण भक्षा व्हावी सोड अमरपाल जावरून आण शाकीत लागला

उद्यानात अमरपालला जमिनीवर हळू-हळू गण उभे व त्याच्या पाठीवर थोपटत म्हणले- "अरे, तू त्या भयंकर पक्षांना वागीत जाळून टाकस आहेस ना? त्यापैकी कोणीही जीवंत तर राहीले ना?"

"नाहीं बिलकुल नाही, ते सारे पक्षी जळून मरून गेले त्याच बरोबर त्यांचे वीरगुण पदार्थकरी मुढा मेले आता त्यातून काही राहिलेच असतील तर ते फक्त कापिलपुच्छा किलपाव. ते म्हणाले.

"आता ते पळगुटे कुठे पळून जातील. आपण सैन्य जाऊन किल्ल्यावर हल्ला करून त्या सर्वांना मुढा मारून टाकू" माझी थोपटत उद्यान आदेशाने म्हणाला

पण आपण अथ किल्ल्याला मुढा आता लावून दिलो तर काहीमनीच्या जीवाला धोका पोहोचेल. त्यामुळे "उद्याना" तू किल्ल्याचा ताबा मिळविण्याने काय माझ्या-कर सोपव" चित्रसेन पाहिले म्हणाला

"अरे होय रे, मी राजकुमारी किल्ल्यात असलेली गोष्ट तर मज विमळनच गेली वध तेव्हा किल्ल्याला धोका पोहोचता कामा नाही तुम्ही लसपूर्वक" एकता

माहात ना?" असे म्हणत उद्यानाने त्रिवार आपली नजर टाकली

"महानायका, आम्ही आपली गोष्ट लक्ष दऊन ऐकली आहे! एका सुरात सारे सैनिक खोरवले. ह्यानंतर अमरपालच्या नेतृत्वा-खाली दहा घोडंम्वार कपिलपुरची हालहवाल पहाण्यासाठी रवाना झाल बरकी सैनिक स्वयंपाक करण्यात बसणुळ झाले

हळूहळू सूर्य मावळू लागला व सारे वकल सैनिक आपापळ खाले पिणे संपवून छात्राच्या सावकीत विश्रांती घेऊ लागले तेवढ्यात एक घोडस्वार तिथे आला आणि चित्रसेन महाराजांना म्हणाला-"महाराज, आता आपण सकांतून पडलो आहात आताच

पन्नात साठ ध्यात्रचर्मचारी राजकुमारीला पालवीत बसून जयलाच्या वाटेने घेऊन चालले आहे पाहिले

तो समाचार ऐकताच चित्रसेन व उषाशाळा आरक्षक वाटले बहुधा ते भयंकर पक्षी जडून बघिराळ हाकल्या मानमीचा त्यांना दिसलेल्या घुरा वरून त्यांनी अदाअ लावला असावा की, ते पक्षी जडून गेल्यामुळे किल्ल्यात रहाणे घोव्याचे होईल. म्हणून ते राजकुमारीला ताबडतोब पळवून नेवून गुवाहा/भुवनेश्वरपविष्यास घेऊन आत अस वेत विजयनाथे असा विचार केला व स्वतः आपल्या बरोबर पद्मास वीर व दयासासे अनुयायी ह्यांना बरोबर घेऊन जवळच्या वाटेने राजकुमारीची सुटका करण्याच्या विचाराने ताबडतोब निघाळा आणि बाकी मैम्याला व अरपालाला त्यांनी कपिलपुरात हल्ला करून वी किल्ला हस्तगत करण्याच्या कार्यावर जाण्यासाठी आज्ञा केली

मृत सत्ताचार घण्याच्या रोखाल गेलला अनुयायी निघणे व त्यांच्या बरोबरच्या

सैनिकांना रस्ता दाखवून भागवताने बसू लागला ते बघिछा अन्वये ११६ १० १२ चर्मचारी लोकांचा - गावा घराबराच्या जवळ जाऊन पोलीसाला - ११६ १० १२ सांगितलेल्या प्रमाणे चार चक्रे पालवी उचलून नेत होते व त्यांच्या बरोबर खड्गचारी पहात इत पाण्या बराच नाल असले त्या सर्वांनी पाहिले

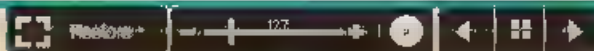
चित्रपट व त्याचे सारक प्रकट प्रत असले पहाताच पद्मास चर्मचारी ११६ इतरांना उठेवून औरवून म्हणाला - ११६ एका तुम्ही पाहिल्या सारकी गुवाहा उवा नाल आपल्या साथीदाराकड घेऊन त्यांना म्हणाला - तुम्ही एक साधू लक्षापूर्वक पाहो जोपयंत आपल्या शरीराने प्राण आहे तापयंत क शोमराच्या शरीराला कायल हो अति लायत दयापाचा न हो हे लक्षात घ्या आपल्यातील सुमित आपल्या पाकळी शालक र हल्लात येत अशा तिच्या प्रप च रक्षक करायलाच आहे हा आपण सद्गाराज नाग जमा वा आपल्याला दुःख आहे (कपल)

धाडसी वीर

विक्रमादित्याने आपला हट्ट सोडला नाही.

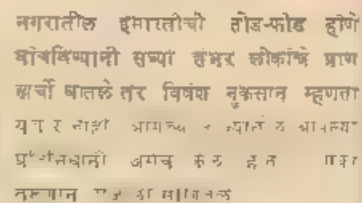
तो शाहाजबळ गेला, प्रेत लांडावर पावून घनक हाणि तन्म प्रमाण धोरपव स्मशानाळी ११६ निघाले व ना प्रान बसलेला वेताळ घाला म्हणाला-" राजा, तु खम करोत आहेस ते असाधारण म्हटल शहिबेत परंतु तुला माहित आहे का ? त्याचे फळ योग्य का अशोच्य ? कारण आपल्यातून काही बलवान व हुषार माणसे सुट्टा ह्या जगात पाडेत परंतु सवजण अति कमल तरा ते आपल्यातून कमी श्रम त्या लोकांनी झाला स्तुती करत ते व त्याच्या अति-पश्चिमेत त्याची म्गिल करून आनंद प्राप्त करतात परंतु अशा कामे काल मागचेच करतात असे नाही तर राक्षस सुट्टा करत होते त्याचे इबादरण म्हणून तुला एका राक्षसाची गोष्ट सांगतो लक्ष घेऊन पाह अमरायन वेता ह गाढ गाढ लागला

[illegible]

२. अत्र एकतात्रिंशत् वर्षात्तु काही शूर
तथा ११११ यंजन मंडल व त्यांना
३. वन करीत म्हणाले—”महाराज, त्या
४. राजाची शक्ति अफाट आहे तो तर मोठ
५. मोठ वृक्ष मुळापासून उपटून सडणुसडणेन
६. करत आहे. ही विक्रम शूराला

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ सामर्थ्यं व्याख्यातं आह-
 व्याख्या विरुद्धं संस्कृतं आह्वी उपलब्ध
 ॥ १०१ ॥

न्या साक्षात्कारावतीति न्याय
 त एव न ॥ ५६ ॥ पक्षेन हीन
 मध्यम चेतनं च ज्ञानं चैतन्यं क्रियते इत्य
 न शेषापरकं प्रकृतं हीनं कला हीना

[illegible]

गौरी आता फार गज्ज मय्या
बोलावळ त्यांच्या समोर आणला विचार

मांडला व म्हटले "मी आपल्या प्रेनेला अशा प्रकारे राक्षसाच्या हाती सोपवू शकत नाही. तुम्ही तरी ह्यावर काहीतरी मोडणा सांगा नाहीतर मी स्वतः त्याच्या-बरोबर लडण्यास निघतो."

तत्पुरतेन राक्षसा बरोबर लढणार म्हणजे ह्याच्या अर्धे तो स्वतः आत्महत्या करून घेण्यासारखाच आहे. ते माहीती होताच भयानी गंभीरतेने विचार विमर्श केला व महाभारतिका सांवकाला बोलावले.

महामात्रिक सांवकारने डोळ्यात अन्न पातळ व सांगितले- "मला त्या राक्षसाच्या शक्तिशालीपणा काही एक अंदाज लागू शकत नाही. तेव्हा मी हथैचा राहून माझ्या

मंत्रबळाच्या सहाय्याने त्याच्या बरोबर लढेन. जर का माझे भाग्य बलवानर असेल तर राक्षसाचा नक्कीच सर्वनाश होईल किंवा माझा प्राण जाईल.

त्याच दिवशी रात्री शक्ति सांवकारने पुजेच्या खोलीची साफसफाई करवून घेतली. नंतर तेथे सुपर दंगाळी काढून तेथे गंध काढले तेथे शक्तिच्या प्रतिमेची प्रतिष्ठापना केली व त्याच्या समोर पद्मासन घालून त्याने यज्ञोच्चाप्या करण्यास प्रारंभ केला.

परंतु थोड्या वेळानेच प्रयोगात अशा समाचार मिळाला की, शक्ति सांवकारने रक्त ओकून घेतले. दुसऱ्या दिवशी राक्षस नेहमी प्रमाणे वाळा आणि दान घेण्याला उबलून घेऊन गेला ते ऐकताच तत्पुरतेन राजाला अव्यंत दुःख झाले.

मंत्र्यांनी एका एकप्रकाराने बघून विमर्श करून ह्या वेळेला नव धन हो म्हणून प्रसिद्ध असल्या वेळी आलावले व विचारले "वैद्यमहाराज, आणखी प्रण मानविणाऱ्या औषधां बरोबर प्राण घेऊन आणवणे मुद्दा जाणत असाल ना? तर राक्षसावर विषाचा प्रयोग करून त्याला मरण्याचा प्रयत्न नाही का?"

'अर्थात मरून मरूनही त्याला मुद्दा काही नाही. तर त्याला शक्य

कालकुट विषाचे ज्ञान मला आहे.' राजवैद्य म्हणाला.

"पण काय ह्या विष प्रयोगाने तो राक्षस मक्की मरण पावेल ना? मंत्र्यांनी आपली शंका प्रगट करीत विचारले.

राजवैद्य स्मित हास्य करीत म्हणाला- "जर का त्या विषाने तो राक्षस मरण पावला नाही तर ह्या जगात त्या शारङ्गे दुसरे विषच पहावयास मिळणार नाही."

त्या दिवशी राजवैद्याने कालकुट विष तयार केले व राजवैद्याच्या हाती सोपविले. दुसऱ्या दिवशी राक्षसाचा आहार वन्याच्या दोन तरुणांना संभ नी समजावित म्हटले-

'तुम्ही हे विष आपल्या पुढे पसं पटू घेऊन देवा तुम्हांला विळता अशी हे विष

तुम्हा राक्षसाच्या पोटात पाईल. त्या चांगल्या करीत तुमचा प्राण गेला तरी राक्षसाला मारण्याचे यत्न तुम्हांलाच प्राप्त होईल. जापर्यंत सुपेचंद्र तळपत रहातोस तो पर्यंत लोक तुमचे स्मरण करतील.'

नेहमीप्रमाणे ठरलेल्या वेळी राक्षस वाळा व शरदपुष्ट तरुणांना उचलून घेऊन गेला. व त्या दोघांना खोऊन त्याच्या सोबत त्यांनी त्यांच्या बंधू मूठीतले विष बुळा खोऊन टाकून तरी थोडा विषाचा त्या राक्षसावर जरा देखिल काही परिणाम झाला नाही. त्याच राक्षसाच्या बंधूंनी दांडगी होवो. त्यापेक्षा पुढच्या दिवशी तुम्हाला जगातही होत नाही. तर त्याला उचलून घेऊन देवा तुम्हांला विळता अशी हे विष

येथवर गोष्ट सांगून वेताळ म्हणाला -
'राजा, चतुरमेनाने जोसकलेल्या तल-
वारीचा आघात घ्यावा केवळ दृष्टादा कांदा
टोचल्या प्रमाणे मासला. अशा चतुरमेनला
पराक्रमी वाहे हे म्हणून घेऊन त्याच-
बरोबर दुसऱ्याची धूळसुती करून
अवेहेलना करून घेण्यासाठीच तम्हाता
ह्याप्रमाणे कारण काय? ह्या प्रश्नाची
जवरे तू माहिती असून दिली नाहीस तुला
ठाऊक वाहे सुक्यार होवयाची सांवर शकले
होतोय."

अथा तद्देवैः राजासु मोक्षमग्नौ ताव
वेतासु प्रेतासु बहुषु शाला आशि स डाला
जातुन कौवकसु लागला (कल्पित)

चांमण्डेश्वरी

ॐ श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।
श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।
श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।
श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।
श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।

[illegible]

नवताने न राखन विष्णुभाषा
 जाऊन पाषाण केनी को, मशियातून
 रमशाची आपल्या पाठवी कटकट
 धाकवा विष्णुनी त्यांना काता केनी
 की त्यांनी एक यज्ञ आपण करावा
 जेव्हाताने आग्रही जमवून वस केला
 स रथा पशुकुलच्या सवेष्टातानी खून
 त्याने प्राचीन एक केनी त्यांच्या
 प्राचेष्टला सतुष्ट होऊन यज्ञकृद्धानु
 वृणादवी प्रत्यक्ष हाती

पुत्र दुर्गादेव प्रकाश मण - जी अ पला
उत्तम जीवन उद्धारी 'मन' अ अ दुष्ट
निन्दे 'मन' दुष्टाने अनेक 'मन' केल
अनेक प्रकाश आदेश व अनेक पाल
कर्म ल को अनेक वर अनेक
मन अने कर्म व अनेक अनेक अनेक
निन्दे मण

मन अने कर्म व अनेक अनेक अनेक
निन्दे मण अने कर्म व अनेक अनेक
मन अने कर्म व अनेक अनेक अनेक
निन्दे मण अने कर्म व अनेक अनेक

महियानुराने दुर्गादेवीचे ते अनुपम लीचमे
मुळते एकतेचे होते परंतु त्याने अत्यंत
निष्ठा पाहिले व तो आज हनुमान बसला
त्याने तिच्याजवळ असा विरोध पाळ
विला की तिने आपल्या बरोबर विवाह
करावा त्याला दुर्गादेवीने सगळी
धर्मादिना तेन्ना महियानुराना अनेक
पाने आले

महेश्वर राज्यापासून तेजा किर्लोसिंदर
लोब बांधुकी म्हणून हा पर्वत प्रसिद्ध
आहे हाच पर्वतावर बांधुकीधरी
म्हणजे दुर्गादेवीचे देऊळ स्थापन
आलेले आहे

महियानुराने अनेक दुर्गादेवीचे
रक्ता अने अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक

अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक
अनेक अनेक अनेक अनेक

[illegible]

पंचव्यासवार

देवतास्य पाप्माणातीतं देवीषी भूर्वी
 सगिच्छा विहंगवान् भगवत् प्रोक्तं
 मांस्वयं दमस्वामं मृगं पितं देवता
 अहं देवतास्य भगवत् सती गृह
 नैमिषिकं वातमाहूकं दृष्टं दुष्टीनं दहन्त

ज्ञानर वणांगुली ज्ञान श्याम एक गरीम
 .म रहस होता तो लाकूठ कापून
 २५५ ५ व आदिमे पोट भरित बसे

[illegible]

तां ध्यात्वा धर कुन्दाद् देहल तयो काटरी
मादन्त्या न खान दक्षकत निषाणा, तौ असा
नहा आक्रान्ताच्या रोज्ञाने निषाणा तसा
कामध्याना अ य अ स्पष्ट पुढु आला स्थाने
मादन्त्या सा ब्रह्मण तयो क्षात्रेन वाम धातका
अपराध न य नेहं न धान पांन बर्षापूर्वे आपले
अवस्थामल त्यान कांटे दक्षके धातार झाले
ह म की वरुन पाय दुःखा तर वापले

लकूडतोडया सावधपणे मुळे बाजूला
सारीत पुढे गला तेव्हा त्याला एक बांधिय
दृष्टीस पडली तिच्या एका कायते बांधीच्या
कांटा सोबल खतला होता धाकटाराना ती
हसण्याच्या स्थितिही नव्हती व जोरजोरास
कपडून होती. प्रथमतः जेव्हा त्या लकूड-
तोडयाला ती बांधिय दिसली तेव्हा तो जरा
बाबबला पडतु बांधियाने त्याच्याकडे स्निग्धपणे
पाहिल्यावर त्याला हस्य आली

ध्यानंतर्तु वी पडत वरी वडून पोहोचला
व आपल्या आईला म्हणाला— 'आई, त्या
होगराबाच्या बाबलीच्या मुडपात एक
वांशिन काटा पायात कडून बिगडळत
अहेन ! माथ वर ती तिळा वाचपू या
न ! तू चुंबा सध्या घरोघर वस न
तिच्या मदतीला

हो कां! बाह्या त्वि वाहे घोडा
याव तिस्या अवमाना लायावला मो

ह्या होमराक्या होमरस असलेला
 देवळात राहोवावासात पण जे जाजान
 काही काही सोई उपलब्ध नव्हत्या
 तरी भक्ता लोकांचा ह्या कायम
 वरं आनंद होय जगावाग्यानी अचक
 मोडी कायम ते भाग्य अहेन असे
 उरवणीं वरातून जगयान देशांनी
 कावलीकायावून भक्तपण असे वृष्टी

ताही. शिवाच हुणेच राग, मग, दैत्य
दानव राक्षस वगैरे तुम्हा सारख्या अस-
णाऱ्यांना ह्या पर्वतावर येण्याची तर शक्त
मनाई आहे

हे ऐकताच रावण एकदम संतापाने
तारीलाख शाला व विमानातून उतरून
पर्वताजवळ आला, आणि मंठ्याने ओरडून
म्हणाला-“कोण तू शंकर !”

त्यान पर्वतावर पाहिले तव्हां त्याला
प्रत्यक्ष महादेव आणि त्रिशूल हातांन धरून
शंकरासारखा दिसणारा नंदीस्वर विमला
त्याला त्या नंदींच तांब पाकड्यासारखे
दिसत म्हणून तो माठयान लवाचदा
हसला त्यावर क्रोधित होऊन नंदींन
रावणाकाला शाप देऊन म्हटून माझ्याकड
पाहून ताडवाकड करून तू होमलास तव्हां
अशाच तांडाव्या आणि अशाच पाड्या-
प्रमाणे अचाट शक्तिच्या बानरा कडून तुझा
जाणि तुम्हा वंशाचा सवै न शोह होईल

रावणाचा क्रोध अनावर होऊन तो
आकांक्षताडवले म्हणाला “आम्हा विमा-
नाला आदवणाऱ्या या पक्ष्यालाच यो
उपटून रावू अजना अस म्हणून त्यान
रागाशानाने पर्वत उगटवला त्या सगळो
रावणाचा स्वतःचा हात पवनाखाली रापडून
अह्माडाला कानठळया वसतीस पडवला
माठयान तो ओरडला

त्वाची केवळवाणा स्थिति पाहून त्याच्या
संस्थानी त्याला शंकराची प्रार्थना करण्याची
विनंती केली नाइलाजाने व्याकुलतेने
त्याने शंकराकाला प्रसन्न करून घेऊन आपली
शुटका करून घेतली

आगतोच शंकराने प्रसन्न होऊन त्याला
बघताच बघ दिले म्हटले- मी तुझा
स्वकर्तृत्ववर प्रसन्न आहे. त्यामुळे तू रावण
ह्या नाचाने भोळवला जाशील.” ह्यामुळेच
त्याला रावण हे नाव पडल

रावण हात जोडून प्रार्थना करीत
शंकराला म्हणाला-“मला पूर्वीच देवी
शैवनाकडून अभय आणि विद्यासुखाचे
वरदान ब्रह्मदेवाकडून मिळाले आहे.
मातःमात्री सत्ता पत्नी नाही. तरी आपण
माझ्यावर संतुष्ट झालात म्हणून मी
आपणाकडून आणखी दोन गोष्टींची अपेक्षा
करता. ती पुढच्या कडून मिळत आता म्हणून
अशी इच्छा आहे एक तर अविर्भवापुण्य
आणि दुसरे आपुष”

शंकराने ‘तथास्तु’ म्हणून चंदहास
नाचाच लडग दिले आणि म्हणाला-“ह्या
खडगाची किंवा जरा अपमान झाला तर
इशब त माझ्याकड परत येईल ह्या
गोष्टीची लक्षपूर्वक अडवण ठव

रावणाने जाणवताने ते लडग घेतले व
गज्ज विमानांत बसून रावै पुष्कीवर

बसला

पर्वताजवळ येताच त्याची गति कुठित
होऊन ते एकदम स्थिरावले.

विमान एकाएकी थांबलेले पाहून
रावणाकाला आश्चर्य वाटले त्याने आपल्या
अभ्यांत विचारले. हे कशा शक्तिच्या
कळावड चालणारे विमान एकदम थांबले
का? ह्यापाठीमागे कोणते गुड आहे

त्या बरोबर शंकराचा पाखरक्षक
तडीस्वर पुढे होऊन त्याला समजावत
म्हणाला-“बसधीवा, तू बाताच्या बाचा
येवून निघून जा. तुझ इशब यण ह्याचेळी
बरोबर हाणारे नाही

ह्या पर्वतावर सध्या शिवपार्वती एकांतात
आहेत. त्यांना कोणी आलेले पंमत पडणार

संचार करून देशादेशीच्या लोकांना शास
देऊ लागला. काही त्याच्याशी कडून मृत्यू
पावले काहींनी त्याची स्वाभौतता मानली.
त्यांनी पुष्कीवरील सत्तांना नको नकोस
कळत टाकले

असाच संचार करीत असता रावण
एकदा हिमालय पर्वतावर गला तेथे त्याला
एक सुंदरी जटा बत्कले धारण करून तप
करत बसली दिसली तिचे सौंदर्य पाहून
रावण मयमग्न झाला रावणाने मांड्या
मागुलक त्या आदिशिवाने जवळ जाऊ
विला विचारले कि तू कसे असे म्हणून तप
कां करते आहेस? त्या पाठीमागचा तुझा
उद्देश काय?

ती मृगशाली- गृहस्पतिचा पुत्र जो
 मृगद्वत ते त्याचे बडील माझे नाव बैदवती
 मादगायासी अन्धक वैवता मधुर्वे सर्गपेते
 मादृश्या धिद्विषाया जवळ लनामासी
 मायाणी लेली पत्र त्याना त्याणीकी
 काप्रोत्रो पयस पडत नव्हते परतु
 िगुला जावई करुत धण्याची त्यांची
 मनाकामता व त्याच वरात्र कार
 इच्छा होई मृगशून त्यांनी इतर सर्वांना
 तक्रर दिले

ह्यावर देणू नसावच्या किंवा राखलात
माझ वडोला आपले असता त्यांत मजलात
टाकले त्यांच्या पाठापाठ माझी आई
सुनी गळी

वडिलक्या इच्छेप्रमाण मी वास्तव्य
आपला र्जन मानून स्वाध्यासादी उप
करने आहे व आपत काहीही विघ्न न
आणता जावूनतीत आता व यथन
निघन जा'.

नृ सुदुरो भशो उत्तम होइ उका
 तुल नै जनपम तादृष्य वे अशक्त
 योवन मोदय असे अर्थ धारवृ नकास
 विष्णु असा कोम मोठर लागला धह
 मास्यावद लक्ष लक्षन पता नरी ? मो
 लका धारतो आहो खोदा मोठा ड्याय
 राय मास्यावद आहो शिव द मात
 नपावन ही भगपू आहो नू माझी
 पत्नी हो तुला सब बैभव उपभोगायक
 मिठल एवढी तरी माझी मनोममना
 पूर्ण कर

“छटा आवर भागली निच धावी
बेवजालीवे हे शब्द एकतांच रावणाने वृष्ट
पणाने तिवे तावाताधान रागात केव घडून
मयकन् ओदल त्या नर नर ति न
आरन्य हातान आपल्या जटा उपरून
टाकल्या आणि कीर्ध्यावि प्रयोजित करून
मृगशास्त्र- नीचा’ अवप्राप्ति मो अग्रत
प्रवेश कलित भरून वात आह पण तूझा
नाथ करणाराठा सी प्रायान्तज अक्षी
पुहां भूतलावर प्रगट हार्दिक व लुझा
धर्वांग्मा बरत

होच वंदवना म्हाज ग्राच्या जेन्मोवा
माना होच रावण लकाधिसंग्या नासाका
कावेण जेन्मो

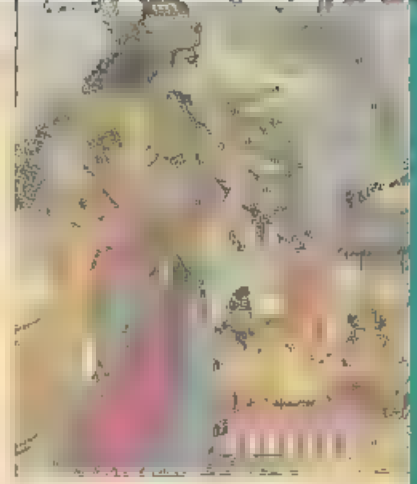
[illegible]

विद्यमान गुरु सार देखी तो विविध
प्राण्यांचा रुचं पोट मी खर्चण करता
५. असा मास प्रसन्नचित्त जाऊन झगळीत -
ग्रहण शब्द तु मज्झिमा निपाय १०
का माझी अविनता मानताय ? तुला
साप करण पाय बारीत आहे

अरे ! अग्रादर मू अ हुम कोश है तरी
राज ? लुका परिकय धिन्दाधर साग
अवाय्य ह्यात निचाटा करत " राजा
मन्नागाल !

'मात्र ताव एकल नाहो असा
विनावाक काको तयस पु पाहोव ताहो
महापति' न कधी रावणाच ताव एकल
अहेन' ताव मी रावणा वेष माझ्या
दयावान मी माझ्या मोठ्या भावाचे
हं प्रियान हि वल वल आहे माझ्या
गर्वन कुटुंब वाजत वज्जत रावणाच
सांभरल

ब्रह्म

‘वसिष्ठा नामा मन्दोदा महादेशे यद्वा
कश्चन स्थाने मन्त्रं कुर्यात् कदा
मन्दोदा धर्मयोगे प्रवृत्तिरस्य’ इति दुर्गा का
जिरचलद्वय कला परिहृजं थाय श्री
महादेव तारावातावत राज्ञा यत्नतः यन्त्राय
उत्पन्नम्

मवलत राजाला जेव्हा म्हागाडा
मातत अशें पाई गेलें कळ तका
हो महेश्वर पळ मथार पावला तर
वतसय हृदीक अपय मय्य पुरीक्षित
आशिल्ल इतका १ विम लो क व ५ तेव्हा
पुढ करण यर नाहो माणि दुसर
हो दुसरो आहें हें अत्यंतय महान
आहें ना?

गुरोहिताचे वचन मानून राजा यज्ञदेवी जवळ येऊन बसला. हे पाहून रावणाचा मंत्री बृक लूश होऊन ओरडला-“राजा रावणाचा विजय बसो विजय असो! मग तेथे जमलक्या काही ऋषिमुनींचे सज्जन करून त्रास देऊन रावण आस्थावाटेने निघून गेला.

रावण निघून गेलावर रुपे पाळट लेल्यांनी बापली पुर्व वत रुपे धारण केली, काहींनी ज्यांची रुपे घेतली होती त्यांना बर प्राप्त होत.

इहाने मोराना धुंदर रंग दिले सहस्र नेत्राचे कादण्य त्यांच्या पिशांत घातले, सापापासून गमयदान दिले आणि आकाश

मरून आल बसता आतवाने बुई घुं नाथण्याची वृत्ति दिली. त्यांचा पहिली मारवाली प्रसन्न मानावे असे रूप त्या मोराना दिले.

यमराजाने काबळवांना रोग शक्त केल त्यांचा सहज मृत्यू होऊन काबळवांना खाऊ घालून मृत्यू केल्याने स्वर्गात पितर संतुष्ट होतील असा ही वर दिला, त्यामुळे मानव जातीत काबळी देख्याची प्रथा पडली.

वरुणाने हंसांना समुद्रफेराप्रमाणे दुष्पावारांरंग देऊन सुखमय असे नल विहाराचे जोडन दिले.

कुब जे मरण्याचा तातडीने रवाने वरदान दिले.

रावण पुष्पक विमानातून तनून मत्तोर वराने होना आणि प्रत्येक राजाचा प्रेत करीत होता. माध्यमी युद्ध करणार का? आपला पद जय माध्य रावण अस प्रत्येकांना विचारले आल्याने दंत तं पुढे पुढे जात राहला.

यात द्यात राहला तसे निनात त्यांनी हार मान्य केली दुप्यत, तसेच एकापाठोपाठ अनेक राजा त्यांनी ज व्हान दिले. गांधी, मग गुरूदेव प र राजांना रावणाचे दुर्जय मानून आले हार मान्य केली.

पण अशीच राजा जनरण्याने रावणाचा युद्धाचे आव्हान दिले. ह्या युद्धात आरण्याची सर्व सेना नष्ट झाली अग्नि त कंठ मणी मराने तकी सर्व भ्रजा पटापट मरून गेली.

नंतर ढंड युद्धात जनरण्य राजाच्या गरिबावर काहीही गरिबास झाला माहो शेवटी रावणाचे त्याच्या डोक्यावर बोराचा एक गुहा मारला त्या बरोबर राजा विव्हळत झाली कोसळला.

मरण्यापूर्वी त्याने संतापाने रावणाला साप दिला कि हेव्याकडे वंशानेक राजांच्या हातीच तुझे मरण निश्चित आहे आणि तूच तुला माहीत आणि तो तज्ज्ञाण झाला इतरांचे व्याख्या रावणाचे वर दुख झाले.

रावण असाच गर्वाने फुलून घस्तीची सर्वांना त्रास देत काट देत पुष्पक विमानातून आकाशात विहार करीत असता एक दिवस अचानक त्याची नागदाची गाठ पडली.

दोघांनी एवढेकांचे क्षेम कुशल विचारले झालेच्याच्या संदर्भात नारद म्हणाला-“रावणा तू अद्वितीय बनविली आहेस तुला सर्वत्र त्रास आहे मला त्याचे फार कांतुक वाटते देवादेवता इच्छा असून मुदा तुला हारु घातत नाहीत.

बादोवा

पण मला हे समजत नाही की तू त्या तिरपराव शत्रु मानवच्यावर आपला पराक्रम कशा ला दाखवतोस? तुला तुला पराक्रम दाखवायला दुसरा कोणी बेटला नाही वा?

ते तर आधीच आपल्याच अर्धाव्याधि म्हात्मारपण, एकट धात राजाकल असतात त्यांना माझून तू काय मिलावतोस त्यांना मृत्युदंड यमराज देतोच आहे.

भीरावी भीरावी युद्ध कराने. तू प्रत्यक्ष यमराजाचा घुडाने पाहून संपूर्ण यमराज आपल्या हातून मरू शकतोस.

नागदा! मी भगताळ आणि स्वर्ग लोक वगैरे प्रथम आपल्या अधिकारांत

आणखार आहे. तसेच सध्या येथे नव्याने
आणखार मिळविण्याच्या दृष्टी विचारांत आहे.
त्यात आपल्या यत्नांतरी डेव्हा स्पष्टपणे
नागरा समोर उपर नेरी रावणाने
सांगलेल.

"अरे यमलीक तर ह्या ह्या माणव्या
बानूस आहे. तो सोडून आणखी
कशाळा कुठे जातोस? हा रक्ता सरळ
यमलीकाकडेच जातो आहे." तारद
म्हणाला.

ह्यावर हसून रावण म्हणाला-"अरे
बाबा सांगितलेस. मी जाता जाऊन
त्याच्यावर स्वारी करतो.

ताही तरी मी ह्या पुर्वीच चारी
दिक्पालांच्यावर विजय मिळविण्याची
प्रतिज्ञा केलीच आहे. आता त्या कार्यात
विश्व कशासाठी येते. येणाऱ्या हा
निर्वाला असे म्हणत रावण त्याचा राख
न ओळखता निघण्याची तयारी करू
लागला.

हा रावण आता माणव्याने पहाता
प्राणिमात्रांना सुखीच असे दाखवून प्रावरणाने
सोडण्याच्या त्या यत्नाची मी न घेऊन
निघतो." एवढीच रावणाने तारदाला
तमस्कार केला आणि त्याच्या निराश
वळून आपल्या सव्यांबाबत दक्षिण
दिशेला यमलीकाच्या मागेवर चालू
लागला त्याला तेथे जाण्यास बराच
काळ लागला.

तेवढ्याने तारदाने विचार केला मि.
सुखीचा आधिकारी अस ह्याचा प्राज
रावण कशाकडे घेऊ शकेल? यद्वात
कसा रावण यमाचा पराभव करील?
हे कदापी शक्य नही आहे का?
त्याला उमग न पडल्यामुळे त्याने जाऊन
अन्धशब्द पाहण्याचा विचार केला आणि
तार्दा रावणाचा पाठपाठ निघाला. तो
जसा जसा जाईल तसा तसा त्याच्या
पाठपाठ लगत छलत तारदही उत्तुंगत
निघाला.

मासपुत्र तर रात विवनाथ नाथाचा एक
गरीब अनाथ मुलगा होता. त्याची
आई याच्या जन्माच्या वेळीच मेली आणि
बाप तो पाच वर्षांचा असता साप
बावून मेल.

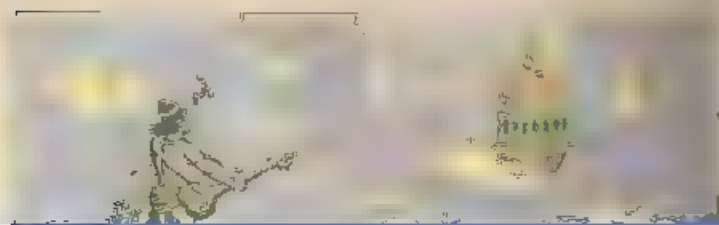
आईबाबांच्या मुळावर आलेला असा
बाकडुनी म्हणून याच्या काणीही तात-
वाडकानी त्याला जवळ ठेवू नही.

गावकरीच त्या व्यावर दया करून ज
काय होतील त्याच्यावरून तो आपल दिवस
के ठेव अस तो ही अगदी उताडक्या तरीन
ज्या यथावर्तित लावाची मदत करीत अस.

विवनाथ हासु होता. त्याच्या कामा-
वर सर्वत्रच खरा असत आता तो थोडा
माठाही झाला होता म्हणून पूर्वी अनाथ
म्हणून ज काही देत असत ते लगेच आता
त्याच्यावरून काम करून घेऊन यजुरच्या
मोठान त्याला मदत करीत असत.

आणखी काही वेप अलीच गेली अता
विवनाथ उमदा नऊ झाला होता. त्याच
गावच्या मध्यवर्ती विवनाथन वरच येता
वयाच कामान मदत केला अन्त्यामुळे
त्याच्याबद्दल थपेदासला महात्मना वाट
लागला. ह्याही धर्मदासक वाटल की,
आता त्याला म्बन त्या पक्षावर उभ
रावता पईन.

एक दिवस धर्मदामास विवनाथला
जवळ बोलावून आणि म्हणाला-"मा.
तुझ्या कामावर तुझ्या नेक व्यवहारावर
खुश झालो आहे. मला तू त्याबलची व्हावेस
असे वाटते म्हणून स्वतंत्रपणाने तू राहू
शकशील. त्यासाठी तुझी काही मदत
करावी असा माझा विचार आहे. त्यासाठी
तू माझ्या सोड्यातील आपल्या पसतीच्या
चार म्हशी निवडून घे. त्यांचे दूध विकून
तू तुघाचा खर्चा कर आणि मुळाने रहा.

जव्हां तुला पुजेसा पेसा मिळेल तेव्हा तू म्हणोची किमत दे व कच चुकले कर.

विश्वनाथाने आपली कृतशक्ती व्यक्त केली आणि धर्मशास्त्राच्या गोठ्यांत जाऊन सांगल्या दुभल्या चार म्हणी घेऊन गेला. नंतर एका सांगल्या मुटुनंवर त्याने सदा गुरू केल्या ही भरल्ल व्यक्ती असल्याने सांगल दुध थोड्या किमतीत विकू लागला.

त्याच भावात कलिंग लोवाचा दुसरा एक गवळी होता तो पाणी मिळतून दुध विकण्यात फार पटाईत होता.

विश्वनाथाने दुध घेऊन एक दिवस कलिंग विश्वनाथला म्हणाला-“अरे तू दुधाचा व्यापार करतो आहेस. हा काही

दानधर्म नाही. तुला आपला नफा नको का पहायला. पेसा मिळवल्याशिवाय तूने पांन कसे दरणार आणि धर्मदामन कसे कसे फडणार? असे धारेचे दुध कमी किमतीला विकत तुला पेसा मिळत असला तुला दुधाचा बंद करायचा आहे. तर मी सांगतो ते ऐक. दुधात पांन देतो मिळत आणि ते विक.

हे मंत्र खरे आहे. पण हे मंत्र मास काळ ते लोक भासतात. त्यांच्या आध्यात्मिक भी आजपर्यंत वाढल असा लोकांना पाण्याचे दुध घालायचे म्हणजे आपण आपल्यालाच फसवण्यासारख नाही का होणार? तू बुवा ते काम माझ्या हातून होणार नाही मी स्वतःला व्यापार करणार. त्यांत अंभरे मिळेल तव्ह पुरे.

धर्मशास्त्रा मुलीच्या शानत. विश्वनाथाने त्याची खूप मदत केली होती एक दिवस अंभरे आपल्या घराच्या कट्ट्यावर बसला होता. विश्वनाथला समोरून जाऊन पाहून त्याला बोलावून धर्मशास्त्रे विचारला काय तू म्हणे कसल्या तरी व्यापार गुरू केला आहेस? कसला व्यापार करतो आहेस? कसा काय चालला आहे बंदा

नाथ नाथ तुम्हाला दुध विकून देमट पेस मिळत आहेत त्याच्या पेसा किती तरी जास्त पेसे गुराच्या चारापाण्याला खच

होत आहे. कसे काय त्यातून निभावून त्याचे काही कळव नाही” विश्वनाथ म्हणाला.

माझ्या घरासमोर हा जो रिकामी जमीन पडली आहे तिची मशागत करून त्यात भाजीपाला लावू आणि ते विकू त्यात तुला पेसा मिळत” अंभराने गुपचुप

विश्वनाथला ते बघले त्यानी धर्मशास्त्री भुवन मन्थ केली म्हणजे धर्मशास्त्राच्या आणि म्हणाला-“दादा, दुधाच्या व्यापारत मला काही मिळत नाहीतशी वाटत नाही, मी आत्तापर्यंत काहीही हो कमबू केल्या नाही म्हणून मी आपल्या म्हणा वरत करायला आलो आहे

धर्मशास्त्रा सांगण्याप्रमाणे विश्वनाथाने त्या पडोके जमिनीची मशागत करून भाजीपाला लावला त्याचा व्यापार गुरू झाला म्हणून भाजी पणून आपल्यावर ही साफसुफ करून व्यवस्थित जेव्हा बघत विकू लागला पण कम किमतीला आपल्या कष्टाची गजुरी तुला त्यात मिळत नसा

चक्रवर नावाचा एक भाजीचा व्यापारी त्याला म्हणाला तुमचे भाजी शायली आणि साफसुफ केलेली असते. मग ती तु आम्हा भाजीच्या पेसा जास्त किमतीला को नाही विकत. तू तर आम्हा पेसाही कमी किमतीत विकत अस असान तुला व्यापार कसा चालेल? हे बघ व्यापार करायचा

म्हणजे तफ्याकडे जबाबदार लक्ष दिले पाहिजे चांगूलपणा नंतर. नाहीतर तु आमच्या प्रमाणे सरसकट बुडवा बाधून आमच्या किमतीतच भाजी विक म्हणजे तुला फायदा होईल आपला व्यापार वाढवू शकशील

चक्रवर्ताने बोलली ऐकून अंतल्यावर विश्वनाथ विचार करून शांतपणे म्हणाला- "तुला साहीत आहे ना कि जो स्वप्नी जनाय होतो त्या वेळी हाच गावांतल्या जोकांनी मोठ्यावर रया दाखवून वास्तव्याने माझे रक्षण केले. त्या वेळी त्यांनी माझ्या- काही मिळण्याची कल्पनाही केली नव्हती अशा लोकाकडून मी आपली किती फायदा उठवणार नाही मला सत्याला जाला

पाहिजे. मला इमानदार पाहिलेच पाहिजे म्हणूनच आज भाजी ही स्थिति आहे."

विश्वनाथचा भाजीचा व्यापारमुळा असा तऱ्हेच वाटण्यांत आला

त्या गावांत समापती म्हणून एक फुलांचा व्यापारी होता त्यान एक दिवस विश्वनाथला बोलावून घेतले आणि म्हणाला- "विश्वनाथ, मी दिवसेंदिवस वाढण्यात येत राहतो आहे. माझ्याच्याने आता हा फुलाचा धंदा होत नाही. माझी मुलं आहेत पण ही आपापल्या धंद्यात पुढेच वैसे मिळवीत आहेत. ही काही वेणार नाहीत बघ जर तू हे काम करणार असशील तर मी हा धंदा तुझ्यावर सोपवा मला तयार आहे

तो ही व्यापार करून वाढवा म्हणून विश्वनाथ भाजीचा धंदा सोडून फुलांचा व्यापार हाती घेतला. विश्वनाथ आपल्या स्वभावाप्रमाणे चांगली हाजी टबटवीत फुले निवडून हार तयार करीत असे आणि नहोण्या किमतीत विकत असे

समापती म्हणाला- 'विश्वनाथ, असे करून घेतात फायदा कसा होणार" तुला शरसवटच फुले घेऊन हार केले पाहिजेत आणि फुलां मधून थोडे अंतर ही सोडून पाहिजे. तुझ्या ह्या असल्या कामामुळे तुला नुकसान होत आहे. एक म्हणजे नगदी

किंमत घेतून होत नाही आणि दुसरे म्हणजे हे वेळूनत करून सुंदर केलेले हार त्या मानाने फारच कमी किमतीला विकतो आहेस

"काका मी एकदा सहाफडिंग आहे कसे ही भाक पोट मी नगदी. जग बिचाऱ्या ह्या गांवकऱ्यांना तरी मी कशाळा फसवू

काही दिवसांनी समापती बोलताबोलता एका थोड्या व्यापाऱ्याला म्हणाला- "शेटजी, ह्या फुलांच्या धंद्यात सुद्धा हा विश्वनाथ दुर्दैवी ठरला सगळा बुडीत धंदा जण माणूस आहे माच श्रामाशिक' विश्वनाथाची स्तुति ऐकून ज्ञानगुप्त थोड एक दिवस स्वतः विश्वनाथाकडे गेले गावांतलाच अंतल्याने विश्वनाथाला ते

ओळखतच होते ते म्हणाले- 'तुझ्या श्रामाशिक पणाने मला फार कोतुक वाटते. म्हणून मी तुला आपला अर्धवई करून घ्यावा म्हणतो आणि धंदा म्हणून माझे हे किराण्या आलाचे दुकान तुला देतो तुला नाही आटकाडी नसेल तर तोंग तय, विचार करून"

ज्ञानगुप्तासारखा शस्त्रात बॅट विश्वनाथाला आपली मुलगी देत आहे आणि विश्वनाथाने ही त्याचा बाबई होण्याचे कबूल केले आहे. हे ऐकून कलिध, चक्रवर्त आणि समापती ह्या सर्वांना आश्चर्य वाटले. आणि ते तिने मिळून थोड ज्ञानगुप्ताकडे गेले म्हणजे- 'एकजे आहे विश्वनाथ आपला बाबई होणार आणि आपले दुकान

पण माहणार. अहो, पण तो व्यापारात अगदी कच्चा आहे. तुम्हांला त्यात काही फायदा व्हायचा नाही. हा! तो आहे अगदी श्ररा प्रामाणिक."

"पहाऊ शुम्ही. तोही उत्तम व्यापारी होईल." आनगुप्त म्हणावा.

ठरण्याप्रमाणे ज्ञानगुप्ताने आपल्या मुलीचे लग्न मोठ्या थाटाने विस्वनाथचौ लावून दिले. आता विस्वनाथाने दुकान आपल्या हातांत घेतले. त्याच्या दुकानात माल उत्तम आणि स्वस्त मिळू लागला म्हणून मिन्टूईक नाडले. पण फायदा मुन्प. ह्या अवधीत त्यांना एक पुत्रस्तुती झाले. तेव्हा त्याची बायको म्हणाली—"अगोदर तुम्ही एकटेच होतात. आता आपण तिचे आहोत. ह्या पुत्र माझ्या पडिलांच्याकडून तुम्हांला मदत पण मिळणार नाही. प्रामाणिक व्यापारात मुढी फायदा होतो. पण जो फक्त तुम्हाचाच फायदा करू पाहता तो त्याचे नुकसातच होते. आपलाही फायदा पाहणे हा व्यवहार आहे."

ह्यावर विस्वनाथ संतापून म्हणाला—"म्हणजे मी लोकांनी केलेला उपकार विसरून फक्त स्वार्थच वधत बसू. माझा प्रामाणिकपणा केशीवर टांगू? ते होणार नाही."

ज्ञानगुप्त त्याचा संबाव ऐकून म्हणाला—"तुझ्या बायकोचे म्हणजे तू वेढमान व्हावे वसे नाही. प्रामाणिकपणाचा व्यापार उलट कर फायदाचा आणि मानाचा असतो. भेसळ करून किंवा तराजु मारूनच व्यापारात फायदा होतो असे नाही. तू सध्या ज्ञानगुप्ताने माल देत आहेस तराजु झाले. परंतु तो योग्य किंमतीला दे. मग पहा तुला कसा फायदा होतो ते. अरे व्यापार म्हणजे नुसता दानधर्म नव्हे."

ज्ञानगुप्ताच्या मदतीने आणि त्याच्या शिकवणी प्रमाणे विस्वनाथने व्यापाराला नव्याने सुरुवात केली. त्याच्या उत्तम मालामुळे त्याचे दुकान खूप छान चालले आणि थोड्याच दिवसांत तो प्रमुख व्यापाऱ्यांत गणला जाऊ लागला.

आदित्यने राजाच्या दरबारी बनेक राज्याधिकारी होते. ते सारे जण राजाची बरबर स्तुती करण्याची नेहमी संधी पहात असात व खोटी स्तुती करून त्याला नेकोसे करून ठाकौत. राजाला माहित होते की ही आपली होणारी स्तुती स्वार्थाप्रित्यये आहे इमानदारीची नाही.

एक दिवस जयंकर बंडी होती. तेव्हा राजा उठला व आपल्या महलातून बाहेर आला त्याच्या मनात विचार बोळू लागला की आता पाहू तरी कोणत्या मूख स्तुती करणाऱ्याची गाठ पडते ते?

राजाने शास्त्रीने आपले संपूर्ण अंग झाकून घेतले व तो राजमार्गाने चालू लागला जाताजाता त्याला एका घराच्या वीसरोवर एक माणूस बाडवा झालेला दिसला.

आदित्यने राजाने त्या माणसाच्या जवळ जाऊ विचारले—"अरे बाबा, इतक्या

कडाक्याच्या थंडीत काही बंगोवर न घेता पडला आहेस तुला थंडी वाजत नाही का?

जो का नाही पाहणार मी तर शास्त्रा अनावर फाटके काढते पाघरले आहे ना? तर त्यातून थंडी एका भोकातून येते व दुसऱ्या-भोकातून बाहेर निघून जाते पण तुम्हांला थंडीचा एवढा त्रास होतो आहे. मी पहा कशी सहन करता आहे ते? त्या व्यक्तिके उत्तर देत गढने.

त्या माणसाच्या बोलाण्याची गंमत वाटून राजाला हसू येऊ लागले. राजाने त्याला विचारले—"एक, माझ्यापाशी सोन्याची शंभर नाणी आहेत त्यातली पहा मी तुला थोड देतो परंतु तू मला एक कडूल कर ती, ह्या राज्याच्या राजाची जशी स्तुती करतात त्याप्रमाणे तू माझी कर कडूल!"

"हांतलिया! एवढ्याच्या वीस सोन्याच्या नाण्याने मी राजासारखी स्तुती करू?

अपर्णा खोटे

ही किमत फारच लहान आहे बुवा! मला नाही जमणार." तो म्हणाला.

"ठिक आहे! माझ्यापाशी जेवढी संपत्ती आहे त्यातील अर्धी मी तुला देतो मग तर चालेल?" राजाने विचारले.

"मग तर आपण दोघे बरोबरीचे होऊ. त्यात स्तुती करण्याचा प्रस्नच कुठे उरतो?" त्या गरीब व्यक्तितने म्हटले.

त्याच्या उत्तरावर राजा अत्यंत खूष झाला. त्याने असा विचार केला की, आपण थोडे पुढे चालत गेलो तर तो माणूस घनाच्या लोभाने पाठोपाठ धावत येईल. तो आला नाही, तेव्हा नारीलाबाने राजा पुन्हा त्या गरीब व्यक्तितवळ आला.

राजाला जवळ आलेले पहाताच त्या व्यक्तितने आश्चर्याने विचारले-"सरकार आपण बहुदा पुन्हा मला काही प्रश्न विचारण्याच्या उद्देशाने पुन्हा परत आला.

"प्रश्न करण्यासाठी नाही मी तर गेलेली स्तुती ऐकण्यासाठी पुन्हा परत आलो आहे. मी तुला पूर्वीच सांगितले सोन्याची शंभर

नाणी आहेत." राजा म्हणाला. "ही तुम्ही मगाशीच सांगितले" ती गरीब व्यक्तित म्हणाली. "ठिक आहे! मी ती सारी शंभर सोन्याची नाणी तुला देतो. मग तर तू राजाबरोबर माझी स्तुती करशील ना?" त्याने गरीब व्यक्तितला विचारले.

"सरकार, जर का हे सारे पैसे भाऊ झाले, तर मला तुमची स्तुती करण्याची गरजच काय? पाहो जे तर तुम्हालाच फार गरज वाटत असेल तर तुम्हीच माझी स्तुती करा." तो गरीब मोठमोठपाने हसत म्हणू लागला.

ते पाहून राजासुद्धा त्याच्या बरोबर त्याच स्वरात हँसू लागला.

त्यानंतर राजाने त्या गरीब व्यक्तितला आपली ओळख करून दिली व त्याला सोन्याच्या शंभर सुवर्ण मुद्रा बक्षीस देऊन राजदरबारात त्याची नियुक्ति केली.

ते सर्व समजताच राजदरबारातील इतर अधिकार्यांनी राजाची बरोबर स्तुती करण्याचे सोदून दिले.

चोर

अजिंठाचा राजा मोठा मत्स्याकाशी शूट होता. त्याने आपले राज्य वाडविण्याच्या दृष्टीने आजूनाजूनचा अनेक राजघाबर हत्ता केला व अनेक संपत्ती जमवली परंतु त्या मुद्रामुळे व्यापारी वर्गात अडथळाच लुप्त झाला. वैयक्तिक संकटे न देता पुढा राखाय भकास पडू लागला.

साधनदायक कमी झाल्यामुळे राज्यभर चांग्यामाग्या दंगेघोंपे होऊ लागले. शेवटी राजाच्या राजिण्यात हात पावून चोरी करताना एका चोराचा पकडण्यात आले ते पहाताच संवसारी राजा शमश विधावांना आज्ञा केली-"ह्या चोराला सोदून घ्या."

चोर निवृत्त जातक राजाने संवसारा विचारले-"आपण त्या चोरास सोदून काढिते?" त्यावर बंगी म्हणाला-"महाराज, मला शंका आहे. ह्याने कोरी नक्की केली आहे. परंतु चोरी करण्याची परिस्थिती तर आपणच उत्पन्न केली आहे ना!"

मत्स्याने उत्तर ऐकून राजाचे कोळे उमळले ह्यानंतर राजाने ऊठछूट घुड करणे सादवते व देशात शांतता सुविधा उत्पन्न करण्याच्या योजना बाबतस्य.

भावाची युक्ति

कोणा एका गावात चंडेल नावाचा एक साठ रहात होता. तो मोठा खूबूर होता. गावात कोणतेही मंगल कार्य असो चंडेल त्या कार्यक्रमास खास आर्वावून जाई व स्वतःच्या रचलेल्या स्तुतीश्रुमतांची उषळण करून तेथील अभयतांकडून पुरस्कार व प्राप्त करे. स्वतःचा उदर-निर्वाह चालवित असे.

त्या गावातील बऱ्याच खोरामोठ्यां लोकांनी चंडेलला काही ना काहीं कार्याला बोलावून बऱ्याच मस्तू भेटी दाखल दिलेल्या होत्या. परंतु त्या गावच्या पाटलाने त्याला अद्याप एक फुटकी कवडी सुद्धा दिलेली नव्हती. पाटलाकडे जेव्हा केव्हा काही शुभकार्य होई तेव्हा चंडेल नेहमी इमामे जाऊन आपले काव्य तेथे म्हणून परत येई. पर खेपेस कजुस पाटील त्याला म्हणे—

“अरे बाबा! काय सुंदर काव्य केलेल

ह्यासाठी तुला खरोखरी उत्तम बक्षीस मिळाले पाहिजे. तू पुढच्या खेपेस माझ्या बरी काही काव्य निघाले की मला नक्की प्रथम भेट कर का?”

ह्या खेपेस पाटलाच्या सर्वात चाकट्या मूलीचे मग्न ठरले. तेव्हा चंडेलाने मनोमन निश्चय केला की ह्यावेळी कसेही ह्या कार्यात पाटलाकडून नक्कीच बक्षिस प्राप्त करावयाचे. त्याच्याकडे दुसरी गाय नव्हती. त्यामुळे त्याला नेहमी फार वास होत असे. चंडेलने विचार केला की कोणत्याही परिस्थितीत आता पाटलाकडून मूलीच्या लग्नाप्रसंगी एक दुसरी गायमिळवायची

एकदा लग्न प्रसंगी पाटील व त्याचे ससंखेदरे मोठ्या आनंदाने बऱ्या गोष्टी करीत बसलेले होते. त्या वेळी चंडेल सचंच आत पाटलाची स्तुती सर्वांसमोर गावू लागला व चषुवराचा आशिर्वाद देत

त्याच्यावर केलेली काव्ये म्हणू लागला. ती ऐकून सर्वांना फार आनंद वाटला. संधी सापडताच चंडेल म्हणाला—“प्रभू, तुमच्या-सारखा दान्यार सापडणार सुद्धा नाही तेव्हा मला बक्षीस देऊन टाका.”

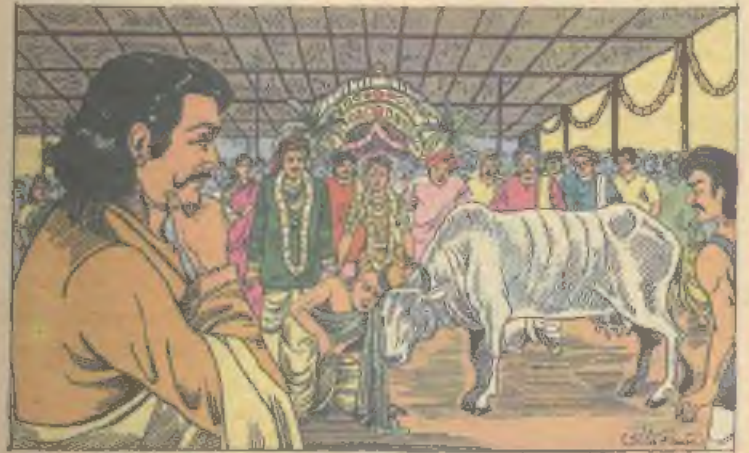
आपल्या मित्रमंडळी शेतवाईक, ह्यांच्या कोंडाळात पाटलाला नाही म्हणता असे अवश्य होते. जर विले नाही तर अपमान झाल्याप्रमाणे होणार. त्यामुळे त्याने उत्सा-हाचा भाव आणीत विचारले—“अरे बाबचळू नकोस खांग तुला काय बक्षीस हवे?”

“बसवाता, मी लेकरेबाळे असलेला. गृहस्थ आहे. कृपा केलीत तर एक दुसरी गाय मला द्यावी!” चंडेलने विनंती केली. तबडतोब पाटलाने एका लोकराला हाक

मारली नोकरजवळ येताच त्याच्या कानांत काहीतरी कुजबुज करीत म्हणले—“अरे ऐक, ह्याला एक गाय बांधून देऊन टाक.”

नोकर एक बयस्क गाईला ओळत घेऊन आला त्या बयस्क गाईला समोर पहाताच तेथे तबस्थित असलेल्या सर्वांना मोठा वंचबा वाटू लागला. ते संबंजन आश्चर्याने पाहू लागले.

चंडेलच्या समोर मोठा गहन प्रपन निर्माण झाला. तेव्हा हिला नेऊन गेले किंवा नाही तर पाटलाचा अपमान झाल्या सारखा होईल तेव्हा न येण्या करीता त्याने एक उपाय सोधला. तो त्या गाईच्या जवळ गेला व तिच्या कानात काहीतरी पटपटल्या सारखा बोलण्याचा अभिनय केला. मंतर असे बोल करून त्याने तिच्या तोंडाजवळ

कान नैज्ज एफण्ढाका बहुणा केला की ती जले काही छाला सांगितेच आहे.

"अरे चंडेला, तुम्ही गार्दण्या बरोबर काय खुसलूस चालली आहे?" पाटील म्हणाला.

"मालक, तशी काही खास गोष्ट नाही हो? मी फक्त तिला एवढेच विचारत होतो की काय तू वासरे देऊ शकतेस का?" चंडेळाने सदस्यान उत्तर दिले.

पाटलाने सपह्वासाने विचारले-"छिक् आहे, बरे पण तुझ्या प्रश्नाचे तर तिने काही उत्तर दिले असेल ना!"

अहो ती गाय म्हणते-"मी कृतयुगात महिषासुराकडे रहात होते. परंतु महिषासुराचा आदिशक्तिने वंहार केला. कृतयुग संपून मेळे तरी मला सरण जाले नाही. मंतर वैतायुग आला. रावणाचा जन्म व रामचंद्राच्या ह्यातून रावणाने मरण हे सर्व मी स्वतः डोळ्याने पाहिले. ह्यानंतर द्वापरयुगात कंसाने जन्म घेतला. कृष्णाकडून कंसाचा वध झालेला मुद्धा मी स्वतः डोळ्याने पाहिला. तरी मुद्धा मी मेळे

नाही. परंतु मी तरे पनापासून सांगत आता कोणत्याही वस्तूची किंवा गोष्टीची अभिलाषा आसतिले नाही. माझ्या मनात काता बैराग्य निर्माण झाले आहे. पहाता पहाता कालियुग मुद्धा आले. इतकी वर्षे जगत आलेल्या मला तुम्ही असा प्रश्न करावा की तू किती वासरे जन्माला घालू शिल. हे विचारणाऱ्या मुला काज वाढली पाहिजे. कंज ते पाहून मला हसणार नाहीत का? असे उत्तर दिले प्रभू!" चंडेळ पाटलाला म्हणाला.

चंडेलाचे उत्तर ऐकताच तेथे उपस्थित असलेले सर्व लोक पोट घरघरून हंसू लागले. सर्व लोकांसमोर पाटलाला लज्जतपासारखे झाले त्याचा अपमान झाला. त्यांनी लाजेने मान खाली घातली.

"अरे मूर्खी, तुला एक दुभती गाय जाणाऱ्या सांगितली तर एक जख्खड म्हाजारी गाय हाकीत आणलीस काय रे?" असे म्हणत रवाने जायला सारा राय नोकरावर काढला. संबटी उत्तमपैकी दुभती गाय घेऊन आला व ती त्याने चंडेळाला दिली.

रानमांजर

अमेरिकेतील जंगल प्रदेशात रानमांजर या प्राण्याचे तीन बरेच प्रजाति. रानमांजर या प्राण्याचे बरेच प्रजाति. रानमांजर या प्राण्याचे बरेच प्रजाति. रानमांजर या प्राण्याचे बरेच प्रजाति.

प्राचीन फुलणारे झाड

गिल्फो गावाच्या फुलणे सारक्या प्राचीन काळापासून फुलणारे मानले जाते. हे झाड १६०,०००,००० वर्षांपूर्वी चीन मध्ये सापडले.

जास्त धुके

जगात सर्वात जास्त धुके वसणारा प्रदेश म्हणजे केनडातील म्युनीसिपलिट्री ब्राडबॉक्स मध्ये आहे. तेथे दर वर्षी १२० दिवस सतत रात्रदिवस धुके पसरलेले असते.

